

102/3

KISWAHILI

Karatasi ya 3

FASIHI

Okt./Nov. 2012

Muda: Saa 2 ½

THE KENYA NATIONAL EXAMINATIONS COUNCIL

Kenya Certificate of Secondary Education

KISWAHILI

Karatasi ya 3

102/3 Kiswahili P3 - Fasihi

FASIHI

Friday 11:00 am – 1:30 pm

Muda: Saa 2 ½

09/11/2012 (2nd Session)

Maagizo

- (a) Jibu maswali manne pekee
- (b) Swalii la kwanza ni la lazima
- (c) Maswali hayo mengien matatu yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki; yaani: Riwaya, Tamthilia, ushairi na Fasihi simulizi
- (d) Usijibu maswali mawili kutoka sehemu moja
- (e) Karatasi hii ina kurasa 6 zilizopigwa chapa
- (f) Watahiniwa ni lazima wahakikishe kwamba kurasa zote zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.

SEHEMU A: HADITHI FUPI

K.W. Wmitila: Mayai Waziri wa Maradhi na Hadithi Nyingine

1. (a) Eleza nafsi ya usimuliz iliyotumiwa katika hadithi ya "Mkimbizi".
(alama 3)
- (b) Bainisha mifano mitatu ya mbinu rejeshi katika hadithi hii na ueleze umuhimu wa kila mojawapo.
(alama 8)
- (c) "Ukimbizi ni kikwazo cha maendeleo." Thibitisha kauli hii kwa kurejelea hadithi hii.
(alama 8)

SEHEMU B: RIWAYA

Said A. Mohamed: Utengano

Jibu swali la 2 au la 3.

2. 'Lo, ana wewe mchawi,... Cheleko ...nakuvisha kilemba.'
  - (a) Fafanua muktadha wa donodoo hili
(alama 4)
  - (b) Andika tamathali mbili za usemi zinazojitekeza katika dondoo hii.
(alama 4)
  - (c) 'Wewe mchawi.' Onyesha jinsi kauli hii inavyomwafiki muzngumziwa kwa kurjelea riwaya.
(alama 12)
3. "Wanawake katika Utengano ni vyombo vikuu vya ukiukaji wa haki za kibanadamu."
Thibitisha.
(alama 20)

SEHEMU C: TAMTHILIA
Kithaka wa Mberia: Kifo Kisimani
Jibu swali la 4 au la 5

4. “Mtukugu mtemi anafurahia sana .. Kama ujuavyo, anapenda sana watoto... Kwa hakika, kama mzazi, hana kifani katika Butangi nzima.”
- (a) (i) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
- (ii) Taja na utoe mfano wa sifa moja ya mzungumzaji inayojitokeza dondoo hili. (alama 2)
- (iii) Fafanua vichocheo vine vya sifa uliyotaja katika (ii) hapa juu. (alama 10)
5. “Anwani” ‘Kifo Kisimani’ inaafiki tamthilia hii. Thibitisha. (alama 20)

SEHEMU D: USHAIRI

Jibu swali la 6 au la 7

6. Soma shairi lifuatalo kasha ujibu maswali

- Said A. Mohamed: Mbele Ya Safari
1. Ilipoanza safari, iianza kwa dhiki
Tulishikana kwa ari, kwenda safari ya haki
Tukawa ni majabari, nyoyo zisitaharuki
Tukajizatiti
2. Njaa ikawa thabiti, na kiu kutamalaki
Nais tulitia dhati, tusijali kuhiliki
Ingawa mbele mauti, dhila na migni mikiki
Tulijizatiti
3. Huu mwisho wa safari, tukaambiwa ni haki
Shangwe kwetu na fahari, utumwa hatuutaki
Kuwa mbele ya safari, juhudhi iliyobaki
Kuwa mbel ya safari, juhudhi iliyobaki
Tulijizatiti
4. Ile ilikuwa ndoto, mwisho wake mafataki
Nguvu zimechomwa moto, sahala ‘mekuwa dhiki
Wagombania kipato, utashi haukatiki
Na kutabakari
5. Msafara ukasita, kwenye mlima wa haki
Kijasho kinatuuta, mlima haupandiki
Basi sote ‘kajipeta, kukikwea kima hiki
Twataka hazina
6. Tukiwa migongo wazi, tukainama kwa shaki
Tukawa’ chia ukwezi, kialeni wadiriki
Wakapanda bila kazi, kuteremsha miliki
Wakaitapia.
7. Wakafikia makazi, ya pumbao na ashiki
Huko wakajibarizi, kwenye raha lakilaki
Wakaisahau ngazi, ya umma ulomiliki
Wakaisahau ngazi, ya umma ulomiliki
Mbele ya safari
8. Na hazina yetu sote, kuishusha hawataki
Wamo wanatema mate, kwa umati halaiki
Imezima nia yote, kiza hakitakasiki
Mbele ya safari
- (a) Eleza safari inayorejelwa katika shairi hili. (alama 2)
- (b) Onyesha kinaya cha safari inayozungumziwa. (alama 6)
- (c) Taja na ueleze bahari mbili za shairi hili ukizingatia:
(i) mizani;
(ii) vina
- (d) Andika ubeti wa saba kwa lugha ya nathari (alama 4)
- (e) Eleza umuhimu wa aina mbili za uhuru wa kishairi zilizotumiwa katika ubeti wa sita. (alama 4)

7. Soma shairi lufuatalo kasha ujibu maswali

1. Wakati tunywapo chai hapa upenuni   4. Sasa tukisubiri ndoto tusizoweza kuzitekeleza tena
 Na kuwatazam watoto wetu   Tumalizie machicha ya chai yetu ya jioni
 Wakicheza bembea kwa furaha   Bila ya kutematema na kwa tabasamu
 Tujuje kamba ya bembea yetu imeshalika   Na baada ya hapo tujilambe utamuutamu
 Na bado kidogo tutaporomoka   Uliobakia kwenye midomo yetu

2. Kulikuwa na wakati ulinisukuma juu   5. Tukikumbuka siku ilee ye kwanza
 Nikaenda ziadi ya nusu duara   Tulipokutana jioni chini ya mwembe
 Kulikuwa na wakati nilikudaka   Tukitafuta tawi zuri gumu
 Ulipokaribia kuanguka   La kufunga bembea yetu
 Na kulikuwa na wakati tulibebana kwa zamu   Naye mbwa Simba akisubiri

3. Wakati huo, japo tulipaa mbele na nyuma   6. Lakini kabla hatujaondoka komyakimya
 Tulicheka kwa matumaini yaliyotiwa chumvi   Kukamilisha nusu duara iliyobaki
 Na kisha tukaongozana jikoni kupika chajio   Tuhakikishe vikombe vyetu ni safi
 Ilikuwa adhuhuri yetu   Tuhakikishe vikombe vyetu ni safi.

(E. Kezilahabi)

(a) Fafanua maana ya kijuuujuu na maana ya kitamathali ya shairi hili.   (alama 6)

(b) Bainisha matumizi ya vipengele vifuatavyo katika shairi: (alama 6)

(i) Usimulizi;
 (ii) Usambamba;
 (iii) Taswira

(c) Tambulisha mzungumzaji (nafsi – nenii) katika shairi hili.   (alama 2)

(d) Fafnua toni ya shairi hili   (alama 4)

(e) Eleza maana ya mshororo: “Tuhakikishe vikombe vyetu ni safi.”   (alama 2)

SEHEMU E: FASHIHI SIMULIZI

8. (a) Huku ukitoa mifano, fafanua majukumu matano ya nyimbo (alama 10)
- (b) "Mwimbaji ana nafasi muhimu katika kufanikisha uwasilishaji wa wimbo." Thibitisha. (alama 10)

HUU NDIO UKURASA WA MWISHO ULIOPIGWA CHAPA

